

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Голова Приймальної комісії
Університету «Україна»

.....П.М. Таланчук

«27»

грудня 2018р.

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для конкурсного відбору вступників для здобуття освітньо-кваліфікаційного
рівня «молодший спеціаліст»

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник»

Київ - 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПISKA

Для осіб, які на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник» вступають для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст», Правилами прийому до Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» передбачений конкурсний відбір за результатами фахового вступного випробування.

Програма фахового вступного випробування для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник» має комплексний характер, створена у відповідності зі змістом основних профільних дисциплін навчального плану підготовки фахівців у частині фундаментальної та професійно-практичної підготовки.

У процесі підготовки до фахового вступного випробування рекомендується користуватися основною літературою, яку подано наприкінці програми.

Фахове вступне випробування проводиться у формі тестування. Усі варіанти завдань є ідентичними за структурою й складністю, що дозволяє говорити про забезпечення принципу об'єктивності й рівності при оцінюванні навчальних досягнень абітурієнтів.

Програма містить критерії оцінювання результатів тестування. Конкурсний бал обчислюється за п'ятибальною шкалою.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ДИСЦИПЛІНА «ФІНАНСИ»

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ ФІНАНСІВ

Історичні передумови виникнення фінансів. Основні етапи та шляхи розвитку фінансів. Передумови виникнення понять «державні фінанси», «державний бюджет», «державний кредит». Розвиток товарно-грошових відносин. Моделі фінансових відносин. Соціально-економічна сутність фінансів. Головна ознака функціонування фінансів. Рух грошових потоків. Грошовий характер фінансів. Функції грошей. Сутність і роль фінансів у суспільстві. Функції фінансів. Сутність і механізм розподільної функції фінансів. Контрольна функція фінансів та механізм її реалізації в практичній діяльності. Основні терміни та поняття. Фінанси. Фінансові відносини. Об'єкти фінансів. Суб'єкти фінансів. Фінансова діяльність. Моделі фінансових відносин. Функції фінансів. Сфера фінансових відносин.

ТЕМА 2. ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Поняття фінансової системи. Структура фінансової системи. Характеристика сфер і ланок фінансової системи. Види фінансових систем. Внутрішня структура фінансової системи. Організаційна структура фінансової системи. Централізовані фінанси. Децентралізовані фінанси. Фінансова інфраструктура. Фінансовий ринок, його структура та роль. Бюджетна системи. Державний бюджет. Місцеві бюджети. Централізовані та децентралізовані фонди цільового призначення. Державний кредит. Фінанси комерційних підприємств. Фінанси некомерційних підприємств. Громадські організації та добротинні фонди. Галузева спрямованість. Фінанси населення. Організаційні основи функціонування фінансової системи України. Управління фінансами. Фінансовий менеджмент. Об'єкти і суб'єкти управління.

Фінансові органи і фінансові інституції. Фінансовий апарат. Функціональні елементи управління фінансами. Система управління державними фінансами України. Органи стратегічного управління. Органи оперативного управління. Суть і значення фінансового контролю. Об'єкти і суб'єкти фінансового контролю. Основні положення фінансового контролю. Механізм здійснення фінансового контролю в Україні. Види фінансового контролю. Форми фінансового контролю. Методи фінансового контролю.

ТЕМА 3. ФІНАНСИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

Суть і функції фінансів підприємств. Комерційна та некомерційна діяльність підприємств. Об'єкти та суб'єкти фінансів підприємств. Фінансові відносини підприємств. Об'єкти та суб'єкти фінансових відносин підприємств. Функції фінансів підприємств. Особливості формування фінансових ресурсів підприємств. Розподіл та використання фінансових ресурсів підприємств. Контроль за формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємств. Організаційні основи функціонування фінансів підприємств. Фінансові ресурси підприємств, їх склад і джерела формування. Класифікація та склад формування фінансових ресурсів підприємства. Особливості формування та використання постійних грошових фондів. Формування фінансових результатів суб'єктів господарювання. Процес формування чистого прибутку. Механізм розподілу фінансових результатів діяльності підприємства. Основні етапи розподілу фінансових результатів діяльності підприємства. Механізм використання прибутку підприємств.

ТЕМА 4. БЮДЖЕТ І БЮДЖЕТНА СИСТЕМА, ДОХОДИ І ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Сутність, значення та функції державного бюджету. Механізм формування та використання бюджетного фонду. Форми і методи бюджетної роботи. Джерела надходжень коштів до бюджету, їх спрямування і використання у процесі розширеного відтворення. Вплив політичних, економічних та соціальних факторів на формування і використання бюджету. Зміст, сфера застосування та об'єкт функцій державного бюджету. Бюджетний устрій та бюджетна система. Структура бюджетної системи України. Принципи побудови бюджетної системи. Напрями розмежування доходів і видатків між бюджетами різних рівнів. Організація, види та форми взаємовідносин між бюджетами. Бюджетний процес в Україні. Етапи бюджетного процесу. Особливості та завдання бюджетного планування. Сутність основних методів бюджетного планування. Процедура складання проекту бюджету. Сутність, джерела формування і класифікація доходів бюджету. Склад доходів державного бюджету. Сутність, склад і структура видатків державного бюджету. Кількісна та якісна форми прояву видатків бюджету. Функціональний поділ видатків бюджету. Принципи і форми бюджетного фінансування. Бюджетний дефіцит і його вплив на розвиток економіки.

ТЕМА 5. ПОДАТКИ ТА ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Економічна сутність і функції податків. Характерні ознаки податків: обов'язковість платежу, перехід права власності, індивідуальна безоплатність, регулярність сплати. Податкові відносини та функції податків. Принципи податкових надходжень: постійність, стабільність, рівномірність. Суспільне призначення податків. Елементи системи оподаткування. Суб'єкт оподаткування. Носій податку. Об'єкт оподаткування. Основні підходи до оцінювання

оподаткування. Одиниця оподаткування та джерело сплати податку. База оподаткування та основні ставки податку. Методи встановлення податкових ставок. Класифікація податкових ставок. Класифікація податків. Податкова система і податкова політика України. Наукові основи побудови податкової системи. Механізм справляння податків. Реалізація податкової політики. Основні принципи податкової системи.

ТЕМА 6. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ І ДЕРЖАВНИЙ БОРГ

Економічна сутність і роль державного кредиту. Об'єктивна необхідність використання державного кредиту. Призначення державного кредиту. Основні функції державного кредиту. Форми державного кредиту. Внутрішній державний кредит. Міжнародний державний кредит. Фінансово-кредитні установи. Міжнародні фінансові інституції. Кредити міжнародних фінансових організацій. Позики країн Євросоюзу. Погашення позик і виплата відсотків. Державні зовнішні позики. Класифікація державних позик і джерела їх погашення. Державний борг, його формування і обслуговування. Загальна сума державного боргу. Відмінності між поточним і капітальним боргом. Номінальний і реальний внутрішній державний борг. Боргова політика держави. Обслуговування державного боргу. Обслуговування зовнішнього та внутрішнього державного боргу. Граничні розміри внутрішнього і зовнішнього державного боргу. Довгострокові наслідки державного боргу. Управління державним боргом. Основна мета політики управління боргом. Етапи управління державним боргом. Рефінансування державного боргу. Реструктуризація заборгованості. Методи управління державним боргом.

ТЕМА 7. ФОНДИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Призначення і роль цільових фондів фінансових ресурсів. Економічні і соціальні фонди фінансових ресурсів. Класифікація цільових державних фондів. Основні загальнодержавні цільові фонди України. Джерела формування цільових державних фондів. Напрями використання коштів цільових державних фондів. Принципи організації централізованих фондів фінансових ресурсів. Характеристика цільових фондів фінансових ресурсів. соціальне страхування. Система державного соціального страхування. Система пенсійного забезпечення. Державне та недержавне пенсійне забезпечення. Джерела доходу фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Механізм формування і використання фонд загальнообов'язкового страхування на випадок безробіття. Особливості функціонування фонду соціального страхування від нещасних випадків. Страхіві тарифи. Недержавні фінансові фонди. Благодійні фонди. Напрями використання грошових коштів, що надходять у благодійні фонди.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

Сутність і призначення міжнародних фінансів. Виникнення і розвиток міжнародних фінансів. Міжнародна фінансова інтеграція. Міжнародні фінансові відносини. Грошові потоки в системі міжнародних 18 фінансових відносин. Валютний ринок. Грошові потоки у сфері міжнародних фінансів. Міжнародні фінансові організації і міжнародні фінансові інституції. Діяльність міжнародних фінансових організацій. Організація Об'єднаних націй. Європейський Союз. Міжнародні фінансові інституції. Міжнародний валютний фонд. Механізм пільгового фінансування. Система спеціального фінансування. Механізм

компенсаційного та непередбаченого кредитування. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Міжнародна асоціація розвитку. Міжнародна фінансова корпорація. Системні позики. Інвестиційні кредити. Міжнародний фінансовий ринок. Основні складові міжнародного фінансового ринку. Міжнародний ринок кредитних ресурсів. основні види, форми і варіанти з міжнародного кредитування. Міжнародний ринок цінних паперів. Ринок єврооблігацій. Міжнародний ринок євро акцій. Ринок євро векселів.

Література

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI //Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010№ 2755-VI //Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 5.11.91 р. № 1788 - XII // Відомості ВРУ, 1992. - № 2.
4. Закон України «Про банкрутство» від 30.06.1999 № 784-XIV // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №31.
5. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999р. № 1105-XIV // Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
6. Закон України «Про господарські товариства» № 1576-XII від 19.09.1991 // Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
7. Закон України «Про цінні папери і фондову біржу» № 3480-IV 23.02.2006 // Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
8. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Державні фінанси: Навч. посіб. / За загальн. ред. В. Д. Базилевича. – К.: Атіка, 2002. – 368 с.
9. Бескид Й. М. Державний бюджет України / Й. М. Бескид. – Тернопіль: Терноп. акад. нар. госп-ва, 2003. – 107 с.
10. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник / О. Д. Василюк. – К.: НІОС, 2000. – 416 с.
11. Василик О. Д. Державні фінанси України: Підручник / О. Д. Василик, К. В. Паєлюк. – К.: НІОС, 2002. – 608 с.
12. Єпіфанов А. О. Бюджет і фінансова політика України / А. О. Єпіфанов, І. В. Сало, І. І. Д'яконова. – К.: Наук, думка, 2004. – 302 с.
13. Загородній А. Г. Фінансовий словник: Вид. 2-ге, випр. та доп. / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – Львів: Центр Європи, 2004. – 576 с.
14. Коваленко Д. І. Фінанси, гроші та кредит: навчальний посібник / Д. І. Коваленко, В. В. Венгер. - К.: «Видавництво Центр учбової літератури», 2013. – 578 с.
15. Ковальчук С. В. Фінанси: Навч. посіб. / С. В. Ковальчук, І. В. Форкун. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2006. – 568 с.
16. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: Навч. посіб. / В. І. Кравченко. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 487 с.
17. Кравченко В. І. Фінанси місцевих органів влади України: Основи теорії та практики / В. І. Кравченко. – К.: НДФІ, 2005. – 191с.
18. Опарін В. М. Фінанси: Загальна теорія: Навч. посіб.: Вид. 2-ге, доп. і перероб. / В. М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2001. – 240 с.

19. Павлюк К. В. Фінансові ресурси держави / К. В. Павлюк. – К.: НІОС, 2005. – 198 с.
20. Романенко О. Р. Фінанси: Підручник / О. Р. Романенко. – К.: Центр навч. літ-ри, 2004. – 312 с.
21. Фінанси підприємств: Курс лекцій: Навч. посіб. / За ред. Г. Г. Кірейцева. – К.: ПУЛ, 2002. – 268 с.
22. Юрій С. І. Бюджетна система України: Навч. посіб. / С. І. Юрій, Й. М. Бескид – К.: НІОС, 2000. – 400 с.

ДИСЦИПЛІНА «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»

ТЕМА 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сутність та особливості побудови сучасної банківської системи України. Банки як посередники грошового обігу. Створення дієвого механізму страхування банківських ризиків. Центральний банк, його роль у ринковій економіці. Причини і способи створення центральних емісійних банків. Призначення центральних банків та загальна характеристика їхнього статусу. Функції центрального банку. Походження та розвиток банків. Сутність банківської установи та організаційні основи її функціонування. Економічні методи регулювання взаємовідносин банківської системи. Глобалізація банківської діяльності.

ТЕМА 2. НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ ТА ЙОГО ГРОШОВО-КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ

Головне завдання Центрального банку країни. Економічний аспект незалежності Центрального банку. Національний банк та його функції. Цілі розробки та реалізації грошово-кредитної (монетарної) політики Національного банку України: стратегічні, проміжні та тактичні. Інструменти монетарної політики. Сутність політики відкритого ринку. Резервна функція Національного банку. Облікова (дисконтна) та ломбардна політика. Політика обов'язкових резервів. Емісія готівкових грошей як головна функція Національного банку України. Функції НБУ як банку банків, фінансового обслуговування держави: зберігання централізованого золотовалютного запасу; нагляд і контроль. Дотримання банками обов'язкових нормативів і вимог, встановлених НБУ.

ТЕМА 3. СТВОРЕННЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Банк як суб'єкт підприємницької діяльності. Види комерційних банків. Універсальні та спеціалізовані банки. Державний банк. Кооперативний банк. Банківські об'єднання. Банки з іноземним капіталом. Порядок реєстрації банку. Ліцензування банківської діяльності. Організаційна структура і управління банком. Загальні збори учасників (акціонерів). Спостережна рада банку, його правління (Рада директорів). Наглядова рада державного банку. Ревізійна комісія. Повноваження цих органів і відповідальність за результати діяльності комерційного банку. Функціональні та територіальні структурні підрозділи банку. Філії, відділення та представництва банку.

ТЕМА 4. ФОРМУВАННЯ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Економічна характеристика ресурсів комерційного банку. Склад і структура ресурсів комерційних банків. Капітал банку. Підписний та регулятивний капітал. Структура і порядок формування капіталу банку. Вклади і депозити як головне джерело банківських ресурсів. Види вкладів та їх характеристика. Вклади, що приймаються від населення. Робота з юридичними та фізичними особами по залученню депозитів. Залучення ресурсів на міжбанківському ринку. Не депозитні джерела залучення ресурсів банку. Міжбанківський кредит. Рефінансування банку за допомогою кредитів від НБУ. Методи прогнозування банківських ресурсів. Гарантування вкладів фізичних осіб. Управління ресурсами у взаємозв'язку з прибутковістю банку і ліквідністю його балансу.

ТЕМА 5. РОЗРАХУНКОВО-КАСОВІ ОПЕРАЦІЇ

Платіжний оборот та його структура. Готівкові та безготівкові грошові розрахунки. Місце і роль безготівкових розрахунків у народному господарстві. Форми та схеми безготівкових розрахункових і платіжних документів: платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення: чеки, акредитиви, векселі. Порядок надання клієнтам банку розрахункових послуг. Сфера застосування, переваги та недоліки окремих форм безготівкових розрахунків і способів платежу. Організація готівкових грошових розрахунків суб'єктів господарювання. Кругообіг готівкових грошей. Організація надходження готівкових грошей до кас комерційних банків. Касові послуги комерційних банків. Прогнозування обороту готівкових грошей в банках. Касова дисципліна і контроль за її дотриманням. Організація розрахунково-касового обслуговування клієнтів комерційними банками. Ведення поточних депозитних рахунків, валютних, безготівкових міжгосподарських розрахунків. Закриття рахунків. Система електронних платежів. Розрахунки з використанням пластикових карток.

ТЕМА 6. КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ

Класифікаційні ознаки та види банківських кредитів. Їх коротка характеристика. Принципи й умови кредитування. Взаємозв'язок між існуючими принципами кредитування. Методика оцінки кредитоспроможності потенційного позичальника. Групи показників: коефіцієнти ліквідності, коефіцієнти ділової активності, показники кредиторської та дебіторської заборгованості, показники рентабельності. Форми забезпечення повернення банківських позичок. Детальна характеристика застави як найбільш поширеної форми забезпечення повернення основного боргу та відсотків за ним. Поняття кредитний ризик. Загальні основи його визначення. Прийоми щодо мінімізації втрат від кредитного ризику. Формування ціни банківського кредиту. Комплексний вплив факторів на величину кредитного процента та комісійної винагороди за додаткові послуги з оформлення кредитування. Характеристика основних етапів процесу банківського кредитування.

ТЕМА 7. ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

Види операцій банків з цінними паперами. Сутність і основні напрями емісійної роботи банку. Етапи емісійної діяльності. Порядок розміщення акцій та облігацій на ринку, варіанти їх продажу. Використання депозитних і ощадних сертифікатів. Напрямки інвестиційних операцій банків з цінним і паперами: визначення цілей, горизонту і форми інвестицій; інвестиційний аналіз; формування та управління портфелем цінних паперів; оцінювання ефективності інвестиційної діяльності. Етапи інвестування. Фундаментальний та технічний аналіз. Оцінка

ефективності інвестиційної діяльності. Інвестиційні ризики та методи управління інвестиційними ризиками. Види професійної діяльності банків на ринку цінних паперів: фінансове посередництво, управління та організаційно-технічне обслуговування операцій з цінними паперами.

ТЕМА 8. ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ З ІНОЗЕМНОЮ ВАЛЮТОЮ

Зміст валютних операцій. Класифікація банківських операцій з іноземною валютою. Види банківських рахунків в іноземній валюті. Категорії клієнтів, яким відкриваються такі рахунки. Ведення валютних рахунків клієнтів: правила зарахування та здійснення видатків відповідних коштів. Неторговельні операції комерційних банків в іноземній валюті. Їх види. Основні елементи внутрішньобанківської інфраструктури при здійсненні неторговельних операцій в іноземній валюті. Операції з міжнародних торговельних розрахунків. Загальноприйняті форми міжнародних розрахунків за дорученням клієнтів. Операції з торгівлі іноземною валютою на міжбанківському ринку. Операції із залучення та розміщення валютних коштів. Банківське фінансування експортно-імпортних операцій.

Література

1. Про Національний банк України: Закон України № 679-XIV від 20.05.1999р. // Відом. Верховної Ради України. - 1999. - № 29. – ст.238.
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121 – III від 07.12.2000 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7.12.2000 р. № 2121_III (зі змінами) – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Банківські операції: Навч. посіб. Для дистанційного навчання / І. М. Лазепко, М. Д. Алексеєнко, М. І. Сивульський та ін.; Авт. кол. Під керівництвом І.М. Лазепка; За наук. ред. А. М. Мороза. – К.: Університет «Україна», 2007. – 328 с.
5. Банківські операції: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. А. М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2008. – 608 с.
6. Банківська справа: Теорія і практика: Навч. посіб. / С. М. Подік, В. І. Ігнатенко; За ред. С. М. Подіка. – 2-ге вид., доп. – Львів: ЛА «Піраміда», 2006. – 642 с.
7. Васюренко О. В. Банківські операції: Навч. посіб. / О.В. Васюренко. – 3-тє вид., стер. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 255 с.
8. Капран В. І. Банківські операції. Навчальний посібник / В. І. Капран, М. С. Кривченко, О. К. Коваленко, С. І. Омельченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
9. Косова Т. Д. Банківські операції: Навч. пос. / Т. Д. Косова, О. Р. Циганов. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 372 с.
10. Лаврушин О. І. Банківська справа / О. І. Лаврушин, І. Д. Мамонова, Н. І. Валенцева. – Вид-во: КноРус, 2009. – 768 с.
11. Міщенко В. І. Банківські операції: Підручник / В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янський, О. Г. Коренева. – 2-ге вид., перероб і доп. – К.: Знання, 2007. – 796 с.
12. Мещеряков А. А. Організація діяльності комерційного банку. Навчальний посібник / А. А. Мещерякова. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 608 с.

13. Операції комерційних банків / Р. Коцовська, В. Ричаківська, Г. Табачук, Я. Грудзевич, М. Вознюк. – 3-тє вид. – К.: Алерта; Львів: ЛБІ НБУ, 2003. – 500 с.

14. Павлишин О. П. Банківські операції: Практикум: Навч.-метод. Посібник / О. П. Павлишин, В. І. Ричаківська. – К.: Алерта, 2005. – 158 с.

15. Шевченко Р. І. Банківські операції: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Р. І. Шевченко. – К. КНЕУ, 2003. – 276 с.

ДИСЦИПЛІНА «СТРАХУВАННЯ»

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ І РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

Страховання як економічна категорія. Необхідність страхового захисту як важливого засобу економічної безпеки суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Економічна сутність страховання. Функції страховання та їх характеристика. Сфери застосовування страховання. Принципи страховання та їх характеристика. Принципи страховання: страховий інтерес, максимальна сумлінність, причинно-наслідковий зв'язок збитку та події, відшкодування втрат у межах збитків, суброгація. Роль страховання в умовах ринкової економіки.

ТЕМА 2. СТРАХОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ОЦІНКА

Поняття і характеристика ризику в страхованні. Поняття ризику. Основні характеристики ризику. Види ризиків та їх характеристика. Визначення страхового ризику. Ознаки страхового ризику. Стихійні лиха. Характеристика стихійних лих, виробничих аварій та катастроф. Управління ризиком. Сутність управління ризиком. Методи управління ризиком. Методи визначення ймовірності настання збитку. Етапи процесу управління ризиком. Оцінка ризику і визначення доцільності його страховання. Структура та основи розрахунку страхових тарифів. Складові тарифної ставки. Актуарні розрахунки. Задачі актуарних розрахунків. Класифікація актуарних розрахунків.

ТЕМА 3. СТРАХОВИЙ РИНОК

Поняття страхового ринку. Класифікація страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Сучасний стан страхового ринку в Україні. Концептуальні засади реформування ринку. Страхова послуга і шляхи її реалізації. Сутність страхової послуги. Сутність страхової угоди та етапи її проходження. Страхові договори: порядок їх підготовки та укладання. Права та обов'язки сторін. Сутність і завдання маркетингу в страхованні. Види маркетингу та їх характеристика. План маркетингу. Інформаційне забезпечення маркетингових досліджень.

ТЕМА 4. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Страхові компанії як частина економічної системи. Форми організації страхових компаній в Україні. Порядок створення, функціонування та ліквідація страхових компаній. Ресурси страхової компанії та їх характеристика. Фінансові, матеріальні, трудові та інформаційні ресурси страхової компанії. Структура страхових компаній. Управління страховою компанією. Принципи побудови структури управління страховою компанією. Страхові об'єднання та їх характеристика.

ТЕМА 5. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

Сутність особистого страхування. Об'єкт та предмет особистого страхування. Класифікація особистого страхування. Страхування життя та його основні види. Змішане страхування життя. Довічне страхування. Страхування до одруження. Страхування пенсій (ренти). Види ануїтетів та їх характеристика. Страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Індивідуальне та колективне добровільне страхування від нещасних випадків. Медичне страхування і його розвиток в Україні. Суб'єкти та об'єкти медичного страхування. Умови обов'язкового медичного страхування. Добровільне медичне страхування. Розвиток медичного страхування в Україні.

ТЕМА 6. МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ

Сутність майнового страхування. Об'єкт і предмет майнового страхування. Класифікація майнового страхування. Страхування майна юридичних осіб. Суб'єкти страхування майна юридичних осіб, страхові події, порядок укладання договорів, умови відшкодування збитків. Особливості страхування сільськогосподарських підприємств. Страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Страхування тварин. Страхування технічних ризиків. Страхування транспортних засобів і вантажів. Страхування автомобільного та іншого наземного, морського, авіаційного транспорту. Страхування вантажів. Страхування майна громадян. Добровільне страхування будівель, споруд, тварин та іншого домашнього майна.

ТЕМА 7. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Економічна сутність, необхідність і особливості страхування відповідальності. Класифікація страхування відповідальності. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Моторне (транспортне) страхове бюро України та його функції. Міжнародна система «Зелена картка». Страхування відповідальності власників інших видів транспорту. Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції. Страхування професійної відповідальності. Страхування відповідальності за забруднення довкілля. Інші види страхування відповідальності.

ТЕМА 8. ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

Склад та економічний зміст доходів страховика. Склад доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Зароблені страхові премії, порядок їх визначення. Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів. Інші види доходів. Витрати страховика: їх склад та економічний зміст. Собівартість страхової послуги. Виплата страхових сум і страхового відшкодування. Витрати на утримання страхової компанії. Прибуток страховика. Визначення прибутку від страхової діяльності. Прибуток від інвестиційної діяльності. Розподіл прибутку. Оподаткування страховиків. Об'єкт оподаткування і ставки податків.

Література

1. Говорушко Т.А. Страхові послуги [Текст] : Навч. посіб. / Т. А. Говорушко. — 2-е вид., перероб. та доп. — К.: ЦУЛ, 2008. — 344с. — Режим доступу: ftp://lib.localnet/ebooks/KnigiCD_CYL/Strahovi_poslugi/

2. Закон України «Про страхування» — Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua/>

3. Плиса, В. Й. Страхування [Текст] : Підручник / В. Й. Плиса. — К. : Каравела, 2010. — 472 с. + Гриф МОН. — Режим доступу: <ftp://lib.localnet/ebooks/nashiskanirovannie/1172.pdf/>

4. Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки „Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” / Комітет з економічних реформ при Президентові України, 2010. – 85 с.

5. Рекомендації щодо реорганізації системи охорони здоров'я в Україні: базова проблематика і варіанти рішень : Посібник. – К.: Представництво Європейської Комісії в Україні, 2009. – 36 с.

6. Страхование : Учебник / под. ред. В. В. Шахова, Ю. Т. Ахвледиани. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007.

7. Страховий огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.insur.info/view/>

8. Страхування [Текст] : Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. — К.: Знання, 2008. — 1019 с. + Гриф МОН. — Режим доступу: <ftp://lib.localnet/ebooks/Books/strahuvannya.rar/>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ ВСТУПНИКА

Вступнику пропонується 25 тестових завдань, що відповідають програмі фахового вступного випробування.

Кількість правильних відповідей	Критерії оцінювання	Оцінка
0-12	Абітурієнт володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	Не задовільно
13-17	Абітурієнт володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу	Задовільно
18-22	Абітурієнт володіє матеріалом, проте припускається незначних помилок при відтворенні	Добре
23-25	Абітурієнт відтворює матеріал, виявляє ґрунтовні знання і розуміння основних положень	Відмінно